

5.2.10. ZABYTKI W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Patrz załącznik nr 1

Gminna Ewidencja Zabytków nie jest dokumentem zamkniętym. Mogą po akceptacji urzędu konserwatorskiego być włączane nowe obiekty uznane za cenne dla historii i kultury gminy.

5.3. ZABYTKI OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY

MIEJSCOWOŚĆ	ZABYTEK	WPIS DO REJESTRU
Rawica	dom nr 47, 1872	nr rej.: 822 z 14.03.1973 r.
Rawica	spichrz drewniany, 2 ćw. XX w.	nr rej.: 314/A/85 z 14.08.1985 r.
Tczów	Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela, 1910-1926	Nr rej. 287/A/85 z 24.04.1985 r.
Tczów	Chałupa nr 65, 1867	Nr rej. 559/A/70 z 27.08.1970 r. (wniosek o skreślenie z rejestru zabytków w MKiDN)
Wilczy Ług	Dom drewniany nr 8, 1840	Nr rej. 308/A/85 z 08.08.1985 r.

Rawica, dom nr 47, 1872 r. – brak

Był to budynek drewniany w konstrukcji zrębu węglowego na jaskółczy ogon, na rzucie prostokąta, posadowiony na podmurówce z kamieni polnych. Dach był dwuspadowy, wysoki z naczółkami w wydatnym okapie. Kryty był słomą. Wnętrze składało się z dużej izby, alkierza, sieni i komory. Na siostrzanie widniał napis: „AD

1872 25 maj A. budował Murmański Kacper Fundator Gregorczyk Antony wraz z żoną Bregydą”.

Rawica, spichlerz, 3 ćw. XX w.- brak

Był to budynek drewniany, sosnowy na wysokiej podmurówce z kamienia i cegły, tworzącej pomieszczenie. Powyżej na rzucie prostokąta część drewniana, przykryta dachem dwuspadowym z podcieniem, wspartym na snycersko opracowanych filarkach. Szczyt był zdobiony. Dach kryty dachówką. Wnętrze było trzytraktowe z podziałem na kwatery zbożowe. Strop w przyziemiu beczkowy, powyżej płaski.

Tczów, kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela, 1910-1926,

Pierwotnie funkcjonowała świątynia drewniana (już w 1326 r.). W 1657 r. została ograbiona i spalona przez wojska szwedzkie. Następny kościół wzniesiono w 1660 r. z fundacji prałata Jana Lanckorońskiego. Konsekrował go w 1671 r. biskup krakowski Mikołaj Oborski. Kościół spłonął w 1790 r. Ocalała jedynie zakrystia. Kościół z czasem odbudowano i w 1893 r. konsekrował go biskup Sotkiewicz. Była to świątynia jednonawowa, opięta szkarpami. W związku z tym, że obiekt okazał się za mało na potrzeby parafii przystąpiono do budowy nowego kościoła. Inicjatorem budowy był ks. Proboszcz Marcei Grajewski, który zlecił wykonanie projektu Józefowi Piusowi Dziekońskiemu. W 1910 r. przystąpiono do prac. Ukończono je dopiero w 1925 r. W między czasie zrezygnowano z pozostawienia dawnego prezbiterium, naprawiono szkody powstałe w wyniku działań wojennych w latach 1914- 1918 r. Biskup Paweł Kubicki konsekrował go w 1931 r. Kościół jest neogotycki, orientowany, halowy, dwuwieżowy, murowany z cegły w układzie krzyżowym, na fundamentach z kamieni polnych, trójnawowy, trójprzęsłowy z płytkim transeptem i prezbiterium zamkniętym wielobocznie. Od zachodu korpus nawowy poprzedzają trzy kruchty, z czego boczne stanowią dolne kondygnacje wież. Od strony północnej do prezbiterium przylega m.in. kaplica i skarbczyk, od południa kaplica i zakrystia. Nad bryłą korpusu kościoła dominują dwie zachodnie, prostokątne wieże pięciokondygnacyjne, gdzie najwyższe kondygnacje są ośmioboczne. Wieże zwieńczone są wielobocznymi hełmami. Transept oraz prezbiterium niższe od korpusu nawowego. Dachy są dwuspadowe. Elewacje opięte dwuuskokowymi szkarpami. Fasada jest trójosiowa z rozetą nad wejściem głównym, szczyt jest schodkowy z blendami ostrołukowymi. Szczyty: wschodni nad prezbiterium oraz szczyty transeptu są analogiczne. Otwory okienne i drzwiowe są wysokie, ostrołukowe. Wnętrze posiada sklepienia krzyżowo- żebrowe wsparte na filarach na planie krzyża, arkady naw i chóru o łukach ostrych, łozę otwierające się do prezbiterium i transeptu również zamknięte ostrołukowo. Ściany wnętrza

otynkowane. W 1968 r. ukończono malowanie kościoła aut. Jana Zarańskiego z Jeleniej Góry.

Tczów, chałupa nr 65, 1867 - brak

Był to budynek drewniany na rzucie prostokąta w konstrukcji zrębowej przykryty dachem czterospadowym z półszczytami. Pokrycie dachowe było ze słomy. Wnętrze jednotraktowe z trzema pomieszczeniami. Na siostrzanie widniał napis: „Błogosław Boże ten dom mieszkających w niem R.P. 1867 dnia 18 czerwca. Fundowany przez Stanisława Pietrzyka”.

Wilczy Ług, dom drewniany nr 8, 1840 - brak

Był to budynek drewniany, na rzucie prostokąta w konstrukcji zrębowej, kryty dachem czterospadowym z półszczytami. Pokrycie dachowe było ze słomy. Wnętrze z trzema pomieszczeniami i alkierzem. Na siostrzanie była data budowy domu.

Zgodnie z art. 36 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- 5) prowadzenie badań archeologicznych;
- 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 7) trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
- 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru;
- 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

5.4. STAN ZACHOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA ZABYTKÓW ORAZ RODZAJE ZAGROŻEŃ:

Stan techniczny zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Tczów jest zróżnicowany. W najgorszym stanie znajduje się kapliczka kubaturowa w Rawicy, której grozi zniszczenie. Konstrukcja obiektu jest naruszona. Brakuje zabezpieczenia przeciwko działaniu wód opadowych. Cegły są odspojone, tynki odparzone, popękane z licznymi ubytkami. Wymaga niezwłocznych działań ratowniczych i zabezpieczających. W niedostatecznym stanie zachowania są obiekty z piaskowca (nagrobki na cmentarzu rzymsko- katolickim w Tczowie, kapliczki w Bartodziejach i Brzezinkach Starych oraz pomnik upamiętniający odzyskanie niepodległości. Obiekty te są mocno zanieczyszczone, kamień uległ erozji. Występują też nawarstwienia pochodzenia organicznego, jak również uszkodzenia mechaniczne. Zacierają się inskrypcje. Zagrożenie zniszczeniem istnieje w przypadku wiatraka w Brzezinkach Nowych. Obiekt jest częściowo zdekompletowany (brak łopat). Zachowane elementy drewniane nie są zabezpieczone. Pokrycie dachu z blachy jest szczelne. Nie jest użytkowany. Większość kapliczek znajduje się w dostatecznym lub dobrym stanie, a nawet w bardzo dobrym stanie (m.in. kaplice w Tczowie i Janowie. Poddawane są bieżącym remontom przez lokalne społeczności. W dostatecznym stanie jest kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Tczowie (w ciągu ostatnich lat przeprowadzono remont wież kościelnych i wymieniono pokrycie dachowe). Cmentarz rzymsko katolicki zachował czytelny układ komunikacyjny i przestrzenny. Brakuje dawnego drzewostanu.

Dawna zabudowa wiejska znika z krajobrazu gminy. Sytuacja taka jest związana ze zmianami cywilizacyjnymi, co powoduje przeobrażenia zabudowy, jej kompleksową modernizację, rozbiórkę starych budynków czy brak remontów. Brakuje usankcjonowanych prawnie, zasad budownictwa wiejskiego odnośnie wykorzystywanego materiału, konstrukcji, projektów. Gminy nie posiadają miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a jeżeli są one opracowywane nie wprowadza się takich zasad. Zewidencjonowane domy w Podzakrzówku i Tczowie posiadają dawny charakter i cechy zabytkowe (konstrukcja, bryła, materiał, detal architektoniczny).

Miejsca pamięci narodowej są na bieżąco porządkowane i odnawiane.

Największe zagrożenia występujące w odniesieniu do zasobów zabytkowych gminy to przede wszystkim: brak użytkowania danego obiektu, co wiąże się z postępującą

degradacją substancji zabytkowej, brak bieżących remontów (kapliczka w Rawicy), brak zainteresowania poszczególnymi zabytkami z różnych względów: funkcjonalnych (wiatrak w Brzezinkach Nowych) oraz brak możliwości finansowych właścicieli zabytków

Pozostaje jeszcze kwestia zabytków wpisanych do rejestru zabytków, które nie istnieją: spichlerz w Rawicy oraz domy w Rawicy, w Tczowie oraz w Wilczym Ługu. Formalne postępowania administracyjne dotyczące wykreślenia z rejestru zabytków tych byłych zabytków nie zostały przeprowadzone.

6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy oraz krajobrazu kulturowego gminy została wykonana w oparciu o wizje lokalne w terenie, przegląd dostępnej literatury oraz dokumentów gminnych, dokumentacji konserwatorskiej znajdującej się w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków Delegatura w Radomiu i informacji uzyskanych w gminie.

Atuty:

- tereny nieprzekształcone, czyste powietrze, brak przemysłu, brak obiektów wielkogabarytowych,
- dobre połączenia drogowe: droga krajowa nr 12 Łódź- Radom- Lublin, droga wojewódzka nr 733 Tczów- Skaryszew,- Kowala- Zakrzew,
- występowanie obiektów zabytkowych i historycznych o wartościach regionalnych (kościół parafialny w Tczowie)
- dostateczny lub dobry stan techniczny zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- opieka lokalnych społeczności nad krzyżami i kapliczkami przydrożnymi,
- działalność Lokalnej grupy Działania „Dziedzictwo i Rozwój” i innych organizacji społecznych,
- występowanie miejsc pamięci narodowej,
- duże zainteresowanie historią gminy,
- wydanie monografii o gminie Tczów,

- możliwość ubiegania się o znaczne środki zewnętrzne na projekty związane z kulturą.

Słabe strony:

- brak zabytków o zasięgu ponadregionalnym,
- zniszczenie zabytków wpisanych do rejestru zabytków (spicherz w Rawicy, chałupy w Rawicy, Tczowie i Wilczym Ługu)
- występowanie obiektów zabytkowych, będących w złym lub niedostatecznym stanie zachowania (kapliczka w Rawicy, wiatrak w Brzezinkach Starych),
- brak oznakowanie zabytków,
- brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- brak szlaków turystycznych biegnących przez teren gminy,
- brak gminnego ośrodka kultury czy izby regionalnej,
- brak obszarów i obiektów przyrodniczych chronionych prawem,
- brak imprezy regionalnej promującej gminę i jej dziedzictwo historyczne,

Szanse

- zachowanie w jak najlepszym stanie zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- objęcie formami ochrony obiektów przyrodniczych i obiektów zabytkowych,
- oznakowanie zabytków i miejsc pamięci narodowej,
- aktywniejsza działalność instytucji kultury, szkół i organizacji społecznych na rzecz zachowania dziedzictwa historycznego gminy i przekazywania wiedzy na temat historii gminy,
- stworzenie ośrodka kultury, izby czy domu ludowego,
- promowanie tradycyjnych rozwiązań budowlanych,
- pozyskiwanie zewnętrznych środków na prace przy zabytkach,
- włączenie obiektów historycznych z terenu gminy w sieć szlaków turystycznych.

Zagrożenia:

- ✓ degradacja poszczególnych zabytków (np. brak zainteresowania, brak środków finansowych),
- ✓ duża konkurencja ościennych gmin w zakresie turystyki kulturowej- małe zainteresowanie turystów gminą Tczów,
- ✓ występowanie zagrożeń zewnętrznych: pożary, powódzie.

7. PRIORYTET POLITYKI GMINNEJ W RAMACH PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI ORAZ NIEZBĘDNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY TCZÓW

W wyniku dokonanej kompleksowej analizy stanu dziedzictwa kulturowego w gminie Tczów został sformułowany priorytet „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Tczów na lata 2015- 2018 „**Ochrona dziedzictwa historycznego gminy Tczów**”.

Celem przedmiotowego programu jest stworzenie systemowej ochrony dziedzictwa historycznego na najbliższe lata, a temu mają służyć określone kierunki działań w ramach ustalonego priorytetu.

Główne działania w ramach kierunków:**1/ Prowadzenie Gminnej Ewidencji Zabytków:**

- dokonywanie przeglądów obiektów z gminnej ewidencji zabytków z udziałem pracowników urzędu konserwatorskiego.
- monitorowanie stanu zachowania obiektów, ujętych w gminnej ewidencji zabytków (szczególnie kapliczki kubaturowej w Rawicy Starej i wiatraka w Brzezinkach Nowych).
- uzupełnianie GEZ o inne obiekty zabytkowe, które zostaną uznane za wartościowe np. kapliczki, krzyże przydrożne, obiekty architektury itp.
- wyłączenie z GEZ w przypadku np. zniszczenia zabytku, utraty wartości zabytkowych i wydawanie stosownych uchwał w tych sprawach.
- **udostępnienie wykazu Gminnej Ewidencji Zabytków mieszkańcom gminy oraz tekstu Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.**

- wyznaczenie osoby zajmującej się sprawami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (znajomość przepisów prawa, współpraca z pracownikami urzędu konserwatorskiego, wiedza na temat zasobów zabytkowych gminy, itp.).

2/ Inwentaryzacja i ewidencja obiektów zabytkowych:

- wsparcie finansowe dotyczące inwentaryzacji obiektów małej architektury (kapliczek i krzyży przydrożnych, nagrobków)- we współpracy z urzędem konserwatorskim (szczególnie dotyczy to kapliczki w Rawicy).
- Inwentaryzacja dawnej zabudowy wiejskiej na terenie gminy z określeniem przekształceń jakim podlegała na przełomie XX i XXI w.
- informowanie właścicieli zabytków o możliwości zewidencjonowania zabytków (wykonania kart ewidencyjnych zabytków ruchomych i nieruchomości) ze środków finansowych Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

3/ Zachowanie zabytków w jak najlepszym stanie:

- zainicjowanie działań administracyjnych zmierzających do zachowania obiektów zagrożonych zniszczeniem - we współpracy z właścicielami, Starostwem Powiatowym w Zwoleniu, urzędem konserwatorskim i społecznością lokalną:
 - odtworzenie piaskowcowego krzyża na kamiennym cokole z 1907 r. w miejscowości w Brzezinki Stare.
 - zabezpieczenie kapliczki neogotyckiej w Rawicy.
 - znalezienie funkcji i sposobu uratowania wiatraka w Brzezinkach Starych- we współpracy z Muzeum Wsi Radomskiej.
- opracowanie projektów odnośnie dofinansowania prac konserwatorskich i remontowych przy zabytkach, które są w złym stanie technicznym w ramach Lokalnej Grupy Działania.
- bieżąca opieka nad miejscami pamięci narodowej.

4/ Włączenie zapisów gminnego programu opieki nad zabytkami w politykę przestrzenną gminy (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studium zagospodarowania przestrzennego).

- objęcie ochroną otoczenia kościoła parafialnego w Tczowie.

5/ Oznakowanie obiektów zabytkowych i określenie zasad ich udostępniania:

- oznakowanie zabytku wpisanego do rejestru zabytków- kościoła w Tczowie tabliczką- obiekt chroniony prawnie- we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Zwoleniu.
- Oznakowania drogowe, kierujące do zabytków i miejsc pamięci narodowej, zlokalizowanych w Tczowie.
- ustalenie z administratorem kościoła parafialnego w Tczowie zasad jego udostępniania w celach turystycznych.

6/ Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego:

- propagowanie działań mających na celu zachowanie tradycji ludowych i obrzędów.
- organizacja we współpracy z działem archeologii Muzeum im. Jacka Malczewskiego edukacyjnej, tematycznej wystawy planszowej na temat przeszłości ziemi tczowskiej.
- wprowadzenie do programu zajęć lekcyjnych w szkołach lekcji poświęconych dziedzictwu historycznemu gminy, powiatu i województwa.
- kształtowanie tożsamości lokalnej poprzez wspieranie istniejących i powstających organizacji społecznych, ukierunkowanych na opiekę nad pamiątkami historii, zdobywanie wiedzy historycznej i dzielenie się nią społeczności lokalnej.
- organizowanie wydarzeń kulturalnych i historycznych.
- Powołanie instytucji kulturalnej, moderującej działania kulturalne związane tematycznie z przeszłością gminy.

7/ Ochrona środowiska przyrodniczego jako ważnego elementu krajobrazu kulturowego.

- objęcie cennych obiektów przyrodniczych stosownymi formami ochrony.

8/ Turystyka

- ustawienie tablicy w centrum Tczowa- punktu informacji turystycznej zawierających informacje o historii gminy, zabytkach, miejscach historycznych.

- Podjęcie działań na rzecz włączenia Tczowa w istniejącą sieć szlaków turystycznych lub stworzenie nowego szlaku.

9/ Współpraca władz samorządowych ze służbą ochrony zabytków:

- informowanie o zagrożeniach zabytków.
- wymiana informacji formalno- prawnych dotyczących ochrony zabytków.

8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd Gminy Tczów. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez szereg działań władz gminy jak również jednostek podległych i współpracujących zmierzających do osiągnięcia określonych w przedmiotowym dokumencie celów. Program jest skierowany przede wszystkim do społeczności lokalnej dzięki akceptacji i współpracy której realizacja programowych celów będzie mogła mieć szanse powodzenia i w konsekwencji ma jej przynieść wymierne korzyści.

W celu realizacji niniejszego programu opieki nad zabytkami Gminy Tczów wykorzystane zostaną następujące kategorie instrumentów: instrumenty prawne, instrumenty finansowe, instrumenty społeczne, instrumenty koordynacji, instrumenty kontrolne.

Instrumenty prawne

- ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- dokumenty wydawane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- uchwały rady gminy.

Instrumenty finansowe

- dotacje,
- subwencje,

- dofinansowania,
- zachęty finansowe,
- programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy UE,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną zabytków i opieką nad zabytkami.

Instrumenty społeczne

- edukacja z zakresu dziedzictwa kulturowego,
- informacja,
- współdziałanie z organizacjami społecznymi,
- współpraca z sąsiadującymi samorządami dla tworzenia wspólnej subregionalnej polityki.

Instrumenty koordynacji

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- programy ochrony środowiska,
- programy prac konserwatorskich,
- studia i analizy, koncepcje,
- plany rewitalizacji,
- umowy i porozumienia,
- kontrakty,
- współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi,
- współpraca z diecezją radomską w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami sakralnymi.

Instrumenty kontrolne

- aktualizacja bazy danych dotyczących stanów zachowania obiektów zabytkowych (w ramach ewidencji zabytków),
- monitoring stanu dziedzictwa kulturowego,

- monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego.

9. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Zgodnie z zapisami Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt Gminy ma obowiązek sporządzania co dwa lata sprawozdań z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami. Sprawozdanie to ma być przedstawione Radzie Gminy.

W celu dokonania oceny Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Tczów niezbędne jest prowadzenie monitoringu działań podejmowanych dla realizacji poszczególnych działań określonych w tym programie.

10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych obowiązek finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich robót budowlanych. Jednocześnie wskazuje na możliwość pozyskania środków zewnętrznych w formie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac prowadzonych przy zabytkach.

Główne źródła dofinansowania projektów związanych z pracami przy zabytkach, oraz projektów pośrednio związanych z ochroną dziedzictwa to:

- Środki finansowe z budżetu państwa, „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego”, przyznawane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach programów ministerialnych- zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r;
- Środki z Funduszy Europejskich, dystrybuowane na poziomie krajowym;
- Środki z Regionalnych Programów Operacyjnych, dystrybuowane na poziomie województw;
- Środki z Europejskich programów specjalnych, współpracy transgranicznej

- Środki wojewódzkie, przyznawane przez marszałków województw - zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r
- **Środki własne gminy - zgodne z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.**

Informacje na temat zasad i kryteriów dotyczących możliwości pozyskania środków finansowych na zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami znajdują się na następujących stronach internetowych:

- Informacje dotyczące programu operacyjnego „Promesa Ministra Kultury” www.mkidn.gov.pl
- Informacje dotyczące programu operacyjnego „Dziedzictwo kulturowe” www.mkidn.gov.pl
- Informacje dotyczące programu operacyjnego „Infrastruktura kultury” www.mkidn.gov.pl
- Informacje dotyczące programów operacyjnych „Regionalne programy operacyjne” www.interreg.gov.pl
- Informacje dotyczące programu operacyjnego „Kapitał ludzki” www.mrr.gov.pl
- Informacje dotyczące programu operacyjnego „Infrastruktura i środowisko” www.mrr.gov.pl
- Informacje dotyczące programu operacyjnego „Europejska współpraca terytorialna” www.mrr.gov.pl
- Informacje dotyczące programu operacyjnego „Fundusz dla organizacji pozarządowych” www.funduszngo.pl
- Informacje dotyczące możliwości finansowania przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym www.partnerstwopublicznoprywatne.info/ustawa_ppp.php
- Informacje dotyczące możliwości pozyskania środków finansowych z funduszu sejmiku wojewódzkiego www.mazovia.pl
- **Informacje dotyczące możliwości pozyskania środków finansowych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2014-2020 (Rozwój i Odnowa Wsi)** www.minrol.gov.pl

- **Informacje dotyczące możliwości pozyskania środków finansowych w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich:** www.ksow.pl

Dodatkowe informacje na temat finansowania opieki nad zabytkami można uzyskać na stronie www.nid.pl

BIBLIOGRAFIA

- 1/ Echa Tczowskiej Ziemi, red. K. Kołodziejczyk, J. Madej, M. Stawarz, Warszawa, Sycyna 2005
- 2/Ks. J. Wiśniewski, dekanat kozienicki, Radom 1913
- 3/ Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, T. III, woj. kieleckie, z.6, pow. kozienicki, Warszawa 1958
- 4/ Gierała Z. – Opowieści przydrożnych kapliczek. Warszawa 2009
- 5/ Kondracki J. – Geografia regionalna Polski, Warszawa 2001
- 6/ Radomskie – alfabet wykopalisk, Radom 1994
2007
- 7/Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, red. Filip Sulimierski, Bronisław Chlebowski, Władysław Walewski, Warszawa 1880-1902

Dokumenty

- 1/ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, p. 1568 z dnia 17.09.2003 r, ze zmianami)
- 2/ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012r. poz.647 z późn. zm.)
- 3/ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2013r. poz. 1409 z późn. zm.)
- 4/ Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013
- 5/Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014- 2017.
- 6/ Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do roku 2020.
- 7/ Regionalny program operacyjny województwa mazowieckiego na lata 2007- 2013.
- 8/ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego
- 9/ Wojewódzki program opieki nad zabytkami na lata 2012-2015
- 10/ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego (2004 r.)
- 11/ Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030
- 12/ Strategia Rozwoju Powiatu Zwoleńskiego na lata 2007- 2015
- 13/ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zwoleńskiego na lata 2011- 2014

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY TCZÓW NA LATA 2015-2018

z perspektywą do 2018 r.

14/ Strategia Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania „Dziedzictwo i Rozwój”
na lata 2009- 2015

15/ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy
Tczów z 2001 r.

16/ Strategia Rozwoju Gminy Tczów na lata 2007- 2015

Ważniejsze strony internetowe:

www.tczow.pl

www.zwolenpowiat.pl

www.dir.zwolen.com

www.turystyka.zwolen.com

[www.stero.pl /tczow](http://www.stero.pl/tczow)

**Dokumentacja konserwatorska dotycząca poszczególnych zabytków
znajduje się w Archiwum Zakładowym Wojewódzkiego Urzędu Ochrony
Zabytków w Warszawie Delegatura w Radomiu**

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Piotr Woźniak
Piotr Woźniak